

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Sotsiaalministeerium

Teie 19.06.2024 nr 1.2-2/66-1/

info@sm.ee

Meie 15.07.2024 nr 5.2-2/19152-2

Eelnõu tagasiside

Sotsiaalkindlustusametile (SKA) on edastatud arvamuse avaldamiseks perehüvitiste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (toitjakaotustoetus). SKA tutvus eelnõuga ja esitab selle kohta järgmised tähelepanekud.

1. **Eelnõu § 1 punkt 3 (PHS § 4 lõige 4).** Täpsustatakse samal eesmärgil makstavate hüvitiste samaaegse maksmise vältimise sätet, millega tekib õigus saada Eestist hüvitist selles ulatuses, mis Eestis makstav hüvitis on teises riigis saada olevast hüvitisest suurem. Leiame, et nimetatud säte peaks kohalduma ainult EL määruse või välislepingu alusel, kus on kokku lepitud ka tingimused ning andmevahetus, millistel hüvitiste võrdlemine käib.
2. **Eelnõu § 1 punkt 4 (PHS 7¹).** Sättega nähakse toitjakaotustoetuse suurusena seaduse jõustumise aasta 1. oktoobrist kuni 2027. aasta 30. aprillini ette 343 eurot. Teeme ettepaneku muutuv summa eelnõust välja jätta ning kajastada ainult baasosa, indekseerimise reeglid ning kus ja kuidas iga-aastane määr avaldatakse.
3. **Eelnõu § 1 punkt 6 (PHS § 12 lõige 7).** Sõnastus on ebatäpne ja ei lähe kokku seletuskirjaga. Eelnõu sõnastuse kohaselt peatatakse perehüvitise maksmine kõigile akadeemilisel puhkusel viibijatele, kuid peatama peaks ainult vähemalt 19-aastastele õppivatele – nii nagu ka seletuskirjas on õigesti. Alla 19-aastaste puhul makstakse perehüvitisi ka siis, kui laps ei õpi.
4. **Eelnõu § 1 punkt 7 (PHS § 14 lõige 5).** Teeme ettepaneku kaaluda säte täiendamist lausega: „Nimetatud eesmärgil on Sotsiaalkindlustusametil õigus saada liikluskindlustuse registrist andmeid liiklusõnnetuse tagajärjel toitja kaotanud isikule kahju hüvitamise kohustuse olemasolu ja asjakohase kindlustusandja kohta.”. RPKS senisest sõnastusest saab tuletada üksnes, et liiklusregressi esitamiseks on SKA-l õigus isikuandmeid töödelda, kuid liikluskindlustuse registri vastutaval töötlejal ei ole otsest kohustust andmeid väljastada. Vastavalt Andmekaitse Inspektsiooni seisukohtadele ei saa avaliku võimu esindaja avalikku ülesannet täites toetuda õigustatud huvile. LKindlS § 77 sätestab kindlustusandja ja teiste isikute ligipääsu registriandmetele ning selle alusel on täna SKA-l õigus saada üksnes § 77 lõikes 3 nimetatud sõiduki andmeid, mitte aga isiku surmaga seotud nõuete andmeid. IKÜMi ja IKS-iga kooskõlla viimiseks on vajalik täpsustada andmete saamise viis ja ulatus. Antud juhul on töödeldavateks isikuandmeteks toitja kaotanud isiku rahalise nõude olemasolu (s.o finantsandmed) kindlustusandja vastu. Muuhulgas saab selle andmetötluse käigus SKA-le teatavaks, et isik on surnud liiklusõnnetuse tagajärjel ning kas ta oli ise liiklusõnnetuses süüdi või mitte (toitjakaotustoetuse saamiseks ei ole surma põhjus oluline). Surnud isiku andmete töötlemine on reguleeritud IKS §-s 9 ning on ilma eluajal antud või pärija nõusolekuta lubatud muul õiguslikul alusel.
5. **Eelnõu § 1 punkt 9 (PHS § 19 lg 4 p 3).** Viiakse üksikvanema lapse toetuse saamise õiguse lõpetamise säte asjaoluga, et toitja surma korral makstakse lapsele toitjakaotustoetust ning eelnõuga eemaldatakse sättest viide toitjakaotuspensionile. Leiame, et viide toitjakaotuspensionile peab alles jääma, kuna säilivad varasemalt määratud toitjakaotuspension ja pensioni eriliikide või välislepingu alusel määratud toitjakaotuspension.

6. **Eelnõu § 1 punkt 10 (PHS § 19¹).** Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et 18-aastaseks saamiseni makstakse toetus lapse vanema, eestkoste puhul lapse arvelduskontole. Täisealiseks saamisel on lapsel õigus esitada taotlus toitjakaotustoetuse maksmiseks tema enda pangakontole. Teeme ettepaneku, et mitte ei teki täisealiseks saamisel õigust saada toitjakaotustoetust enda pangakontole, vaid sarnaselt teiste perehüvitistega on võimalus täisealiseks saades taotleda toitjakaotust endale. Nimelt Sotsiaalkindlustusametil on ühe pangakonto poliitika, mille kohaselt kõik inimesele määratud hüvitised makstakse ühte maksekanalisse. Juhul kui soovitakse luua erand, et vanemale määratud ühe perehüvitise osas peaks väljamaksed toimima teistest erinevalt on tegemist erandiga ning nõuab infosüsteemis täiendava funktsionaalsuse väljaarendamist.
7. **Eelnõu § 1 punkt 10 (PHS § 19¹ lg 2).** Teeme ettepaneku täiendada seletuskirja selliselt, et tuleks üheselt mõistetavalt välja, et õigus hüvitisele on kuus kuud tagasiulatuvalt, kuid mitte rohkem kui õigustatuse tekkimisest.
8. **Eelnõu § 1 punkt 12 (PHS § 35 lõige 2 punkt 2).** Teeme ettepaneku asendada lauseosa „ei tööta” lauseosaga „tal ei ole õigust saada ajutise töövõimetoetuse hüvitist ravikindlustuse seaduse alusel”. Selliselt vastandub sõnastus punktile 1. Lisaks teeme ettepaneku täpsustada, milline kinnitus tuleks esitada isaduse kohta. Ei saa nõustuda, et ema võib esitada vabas vormis kirjaliku kinnituse lapse isa kohta. Selliselt ei ole võimalik isadust tuvastada ning tekib oht, et teadlikult üksikvanema tee valinud naised muutuvad toitjakaotustoetuse saajateks, sh sealt edasi tekib ka lapsel toitjakaotustoetuse õigus pärast sündi, mitte aga elatise nõue, mille eest peab lapsevanem ise seisma. Seetõttu teeme ettepaneku kaaluda punkti 2 sõnastuste täpsustamist järgmiselt: „2) ta ei tööta ja tema lapse teine vanem on surnud ja isaduse on tuvastanud kohus või on isa enne surma isaduse notariaalse või elektrooniliselt allkirjastatud avaldusega omaks võtnud või vastavalt seadusele loetakse laps põlvnevaks surnud isikust.”. Ka surnud isiku isadust on võimalik tuvastada, sh ei ole kohtulikuks isaduse tuvastamise viisiks ainult DNA-test, vaid isadust on võimalik tuvastada ka muude tõenditega. SKA ei saa isadust tuvastada ega seda eeldada „muu kirjaliku tõendi alusel”, kui ei ole täpsel määratletud, millised need tõendid on. Praktikas tähendaks see kindlasti kohtuvaidlusi. Seejuures võib sellisel juhul tekkida ka küsimus vanemahüvitise tagasinõude vaates. Ehk kui PHS § 35 lg 2 p 2 sõnastus jääb nii nagu eelnõus on pakutud, siis võiks kaaluda PHS § 46⁴ lõike 1 täiendamist punktiga 3 järgmiselt: „3) käesoleva seaduse paragrahv 35 lõike 2 punktis 2 nimetatud isik nimetatud lapse teist vanemat ei ole ... aja jooksul peale lapse sündi kantud rahvastikuregistrisse lapse vanemana.”.
9. Teeme ettepaneku selguse huvides täpsustada akadeemilisel puhkusel viibimise ajal perehüvitiste, sh toitjakaotushüvitise ning välja arvatud vanemahüvitise maksmise peatamist (PHS § 12 lg 7, § 63⁹ lg 3) selliselt, et Sotsiaalkindlustusamet vaatab sätte jõustumisel akadeemilisel puhkusel viibimise ajal hüvitiste saajate andmed üle ning peatab maksmise. Selliselt ei ole teki sätte üle vaidlust, kus leitakse, et õppeaasta kestel ei saa hüvitise maksmist peatada.
10. Teeme ettepaneku täiendada PHS § 14 lõiget 3 ning lisada, et ka toitjakaotustoetuse saamisel nõutakse üksikvanema toetuse tagasivõi tasaarvestatakse ulatuses, mis kattub toitjakaotustoetusega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Maret Maripuu
peadirektor

Andrus Jürgens, 5783 3628, Andrus.Jurgens@sotsiaalkindlustusamet.ee

Marge Mägi, 5472 0389, Marge.Magi@sotsiaalkindlustusamet.ee

Pirjo Künnapuu, 525 5218, Pirjo.Kunnapuu@sotsiaalkindlustusamet.ee